

Обліково-організаційні аспекти ліквідації підприємства

Чебан Юлія,

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: *Розглянуто сутність, послідовність та основні обліково-організаційні аспекти ліквідації підприємств*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, внутрішній контроль, ліквідація, баланс, документування*

Ліквідація підприємства є складним багатокомпонентним процесом, що охоплює правове припинення діяльності суб'єкта господарювання та сукупність організаційних, облікових, фінансових та контрольних процедур. У сучасних умовах нестабільного економічного середовища, посилення фінансових ризиків, змін у нормативній базі та зростання кількості підприємств, які припиняють та (або) вимушені припинити свою діяльність, питання належної організації бухгалтерського обліку в процесі ліквідації набуває особливої актуальності.

Ліквідація підприємства може відбуватися як у добровільному порядку, так і у примусовому, зокрема внаслідок банкрутства або за рішенням суду. А також, враховуючи скасування чинності Господарського кодексу України такі підприємства, як приватні та дочірні, також вимушені або реорганізуватися, або ліквідуватися [1]. Незалежно від підстав припинення діяльності, процес ліквідації передбачає проведення низки обов'язкових процедур: прийняття рішення про ліквідацію, створення ліквідаційної комісії, інвентаризацію майна та зобов'язань, виявлення дебіторської та кредиторської заборгованості, здійснення розрахунків із контрагентами, працівниками, бюджетом та іншими зацікавленими сторонами, складання ліквідаційного балансу тощо. Особливе місце в системі організації ліквідаційних процедур посідає бухгалтерський облік, оскільки саме він забезпечує формування достовірної інформації про фінансовий стан підприємства, наявність і структуру його активів, зобов'язань, капіталу, фінансових результатів, а також результатів реалізації майна та погашення заборгованостей. У цей період значення бухгалтерського обліку зростає, оскільки від правильності відображення господарських операцій залежить законність, прозорість і обґрунтованість завершення діяльності підприємства.

Обліково-організаційні аспекти ліквідації підприємства передбачають, насамперед, чітке визначення відповідальних осіб ліквідаційної комісії, розмежування повноважень ліквідаційної комісії та бухгалтерської служби, організацію документального оформлення операцій, а також контроль за повнотою та своєчасністю відображення ліквідаційних процедур у системі

обліку. На цьому етапі особливого значення набуває проведення суцільної інвентаризації активів і зобов'язань, яка дозволяє встановити фактичну наявність майна, виявити невідображені або сумнівні активи, прострочені зобов'язання та уточнити фінансовий стан підприємства перед його остаточним припиненням. Важливим елементом є документальне забезпечення ліквідаційного процесу. До ключових документів належать рішення власників або уповноваженого органу про ліквідацію, наказ про створення ліквідаційної комісії, акти інвентаризації, документи щодо списання активів, договори реалізації майна, розрахункові документи, ліквідаційний баланс та інші форми звітності. Саме належне документування забезпечує підтвердження правомірності всіх дій та операцій, здійснених у процесі ліквідації. Обліковим аспектом ліквідації підприємства є низка специфічних операцій, які потребують коректного відображення: списання основних засобів в результаті їх реалізації або передачі, списання запасів та інших активів, визнання доходів і витрат від реалізації майна, погашення кредиторської заборгованості, списання безнадійної дебіторської заборгованості, остаточне закриття рахунків обліку доходів, витрат, фінансових результатів та власного капіталу. Крім того, необхідно враховувати податкові наслідки ліквідації, зокрема в частині ПДВ, податку на прибуток, податкових різниць та звітності до контролюючих органів [2].

Слід зазначити, що на практиці ліквідація підприємств часто супроводжується низкою проблем: відсутністю належного документального оформлення окремих операцій, несвоєчасним проведенням інвентаризації, неповнотою інформації про заборгованості, відсутністю документів, які передаються до архіву, складністю оцінки окремих активів, недосконалістю внутрішнього контролю та недостатньою координацією дій між керівництвом, бухгалтерською службою і ліквідаційною комісією. Це обумовлює необхідність удосконалення організації обліку ліквідаційних процедур та підвищення ролі внутрішнього контролю в процесі припинення діяльності підприємства.

Отже, ліквідація підприємства потребує комплексного підходу, в якому бухгалтерський облік виконує інформаційну, контрольну, аналітичну та доказову функції. Ефективна організація облікового забезпечення ліквідації сприяє достовірному відображенню майнового стану підприємства, мінімізації ризиків помилок і порушень, а також забезпечує законність і прозорість завершення його діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: закон України 9 січня 2025 року № 4196-IX; станом на 21 серпня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text>
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI; станом на 17 грудня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Abstract: *The essence, sequence and main accounting and organizational aspects of the liquidation of enterprises are considered.*

Keywords: *accounting, internal control, liquidation, balance sheet, documentation.*